

Folkdanssällskapet
Appell
100 år

Folkdanssällskapet Appell 100 år

Innehåll:

Inledning	3
1905 – det var då det började	4
Medlemmar	6
Appell för barn och ungdom	13
Förtroendevalt arbete	15
På resande fot	18
Bondepraktikan	20
Inte bara dans....	22
Sommarhemmet och den egna lokalen – eviga drömmar	24
2005 – Appells framtid – finns den?	27
Källor	28

"Det finnes intet som är så nödvändigt

för människan som dansen. Alla människors motgångar, alla sorgliga olyckor varav historien är full, alla politiska felsteg och fältherrars misstag, alla äro blott en följd av okunnighet i dans!"

(Molière)

Inledning

Det känns hedersamt, nästan andäktigt, och samtidigt ansvarsfullt att skriva inledningen till den skrift som gör ett försök att sammanfatta vår förenings sekellånga verksamhet. När man tänker efter hur många människor som under årens lopp lagt ner timmar och åter timmar på ideellt arbete för att driva föreningen framåt, för att vid sidan om det eviga tränandet skapa andra möjligheter för medlemmarna att träffas, lära nytt, forma den gemensamma utvecklingen eller bara ha roligt, fylls man lätt av ödmjuk tacksamhet.

Otaliga är de uppvisningar Appellarna genomfört för att underhålla en större eller mindre publik och vi ska heller inte förglömma alla de lekledningar runt midsommarstänger och julgranar som vi arrangerat för att hjälpa till att hålla traditionen kring gamla lekar och gillesdanser vid liv. Visst har det varit roligt, men också nödvändigt. För en förening är alltid dess ekonomi ett känsligt område, och djupdykningar i skrifterna talar också om ständigt återkommande perioder av för lite klirr i kassan.

Alla våra resor till både nära och fjärran mål har varit både en utmaning och en sporre i verksamheten. Att få visa upp svensk danstradition inför en utländsk publik och i en sorts konkurrens med grupper från andra länder är spännande och nervöst. Men känslan efter en lyckad uppvisning, när man känner att turerna och sångtexterna satt perfekt och med publikens förtjusa applåder ringande i öronen går inte att beskriva. Då är all träningsmöda bara naturliga inslag på vägen mot ett lyckat resultat.

Hur framtiden kommer att gestalta sig vet ingen. Appell, liksom många andra föreningar vid sidan om de mest populära idrottsklubbarna, känner av ett sviktande medlemsunderlag. Under detta jubileumsår har vi kunnat glädjas åt ännu en lyckad midsommarafton i Vitabergsparken, en trevlig festivalresa till holländska Odoorn, och kronan på verket blir den jubileumsfest som äger rum i oktober. Just nu känns det roligast att se fram mot denna fest när vi åter får komma samman och ha roligt – ett typiskt kännetecken för Appell.

Marita Malmberg
FDS Appells 31:a ordförande

1905 – det var då det började

När ett företag, en organisation eller förening står inför något så stort som ett sekeljubileum, brukar det alltid vara tacksamt att kunna ringa in detta till ett speciellt datum. Den dag då beslutet fattades, kontraktet skrevs under eller det första spadtaget togs. I de flesta fall finns någon dokumentation som markerar detta särskilda datum, men i Appells fall saknas tyvärr detta.

Vi saknar helt handlingar som ger en startdag för föreningen, och de första och äldsta bevarade dokumenten i föreningens arkiv ger inte heller någon säker datering. Redan 1925, när föreningen står inför sitt 20-årsjubileum, visar det sig att osäkerheten är stor om vilket år det egentligen var, men också bakgrunden till bildandet. Men så här har det berättats:

Vid föreningens 15-årsfest fem år tidigare, dvs 1920, överlämnade *Eric Bergman*, som alltid ansetts som initiativtagaren till föreningens grundande, en skrivelse där det framgår att föreningen tillkom på våren 1905 under namnet Folkdansklubben National. Namnbytet, till Appell, skedde 1907 i samband med en fest som arbetarpartiet höll ute vid Ugglevikskällan. För arrangören, socialdemokraterna som då befann sig i något som närmast kunde liknas vid en ”storm- och drangperiod”, var namnet alldeles för borgerligt och reaktionärt och krav ställdes på ett namnbyte. Inför hotet att namnet skulle strykas helt togs beslut om detta på ett möte i träningslokalen på David Bagares gata och troligen runt 1907. Namnet Appell var fött!

Mot detta invände *Gustav Bierfeldt*, en annan av de tidiga pionjörerna, och menade att föreningen ombildades 1905 från något av de befintliga danslagen Trekarlen eller Hallingen. *Elis Sverkersson*, som vid den här tiden åtminstone inom Appell ansågs vara

Stockholms äldste folkdansare, var dock av den åsikten att föreningen bildades hösten 1905. Några tidiga dokument från 1913 och 1914 visar på att föreningen möjligen tillkom redan 1904, eftersom man i det första fallet refererar till ett inledningstal vid ett möte med anledning av föreningens nioåriga verksamhet. Det andra fallet handlar om förberedelserna inför tioårsjubileet. Men, 1905 har man stannat vid och det har alltsedan dess utgjort riktmärke för oss när det handlar om föreningens ålder.

Men det är inte bara startåret som varit föremål för diskussion. Även namnet och dess tillkomst, men även fortlevnad, har uppenbarligen diskuterats, om man får tro tidigare skrifter. Namnet ansågs inte ha särskilt bra klang och någon gång i slutet av 1910-talet hände det, när föreningen skulle dansa några danser i en teaterpjäs på en av stadens friluftsteatrar, att direktören för etablissemangen vägrade att sätta Appells namn på affischerna då han ansåg att namnet i mångas öron lät tvetydigt. Kompromissen blev att föreningen presenterades som Folkdanslaget FDSA. Namnfrågan kom på nytt på tal igen 1921 men förslag som Allmogedansgillet och Hembygds-gillet förkastades. Och sedan dess har, åtminstone vad man kan se i dokumenten, ett namnbyte inte längre varit aktuellt, utan vi heter Folkdanssällskapet Appell.

Ordet ”appell” har en betydelse av tillrop, lystringssignal men också vädjan. Ordet återfinns också i juridiska sammanhang och avser överklagande från en lägre till en högre domstol, inom den marina världen där man avser hälsning i samband med att någon, särskilt högre befäl, embarkerar eller debarkerar ett örlogsfartyg. Ordet förekommer också inom hunddressyr och avser då hundens förmåga att lyda kommando och utföra inlärda moment. I våra sammanhang, folkdansen, utgör en

1905 – det var då det började

När ett företag, en organisation eller förening står inför något så stort som ett sekeljubileum, brukar det alltid vara tacksamt att kunna ringa in detta till ett speciellt datum. Den dag då beslutet fattades, kontraktet skrevs under eller det första spadtaget togs. I de flesta fall finns någon dokumentation som markerar detta särskilda datum, men i Appells fall saknas tyvärr detta.

Vi saknar helt handlingar som ger en startdag för föreningen, och de första och äldsta bevarade dokumenten i föreningens arkiv ger inte heller någon säker datering. Redan 1925, när föreningen står inför sitt 20-årsjubileum, visar det sig att osäkerheten är stor om vilket år det egentligen var, men också bakgrunden till bildandet. Men så här har det berättats:

Vid föreningens 15-årsfest fem år tidigare, dvs 1920, överlämnade *Eric Bergman*, som alltid ansetts som initiativtagaren till föreningens grundande, en skrivelse där det framgår att föreningen tillkom på våren 1905 under namnet Folkdansklubben National. Namnbytet, till Appell, skedde 1907 i samband med en fest som arbetarpartiet höll ute vid Ugglevikskällan. För arrangören, socialdemokraterna som då befann sig i något som närmast kunde liknas vid en "storm- och drangperiod", var namnet alldeles för borgerligt och reaktionärt och krav ställdes på ett namnbyte. Inför hotet att namnet skulle strykas helt togs beslut om detta på ett möte i träningslokalen på David Bagares gata och troligen runt 1907. Namnet Appell var fött!

Mot detta invände *Gustav Bierfeldt*, en annan av de tidiga pionjörerna, och menade att föreningen ombildades 1905 från något av de befintliga danslagen Trekarlen eller Hallingen. *Elis Sverkersson*, som vid den här tiden åtminstone inom Appell ansågs vara

Stockholms äldste folkdansare, var dock av den åsikten att föreningen bildades hösten 1905. Några tidiga dokument från 1913 och 1914 visar på att föreningen möjligen tillkom redan 1904, eftersom man i det första fallet refererar till ett inledningstal vid ett möte med anledning av föreningens nioåriga verksamhet. Det andra fallet handlar om förberedelserna inför tioårsjubileet. Men, 1905 har man stannat vid och det har alltsedan dess utgjort riktmärke för oss när det handlar om föreningens ålder.

Men det är inte bara startåret som varit föremål för diskussion. Även namnet och dess tillkomst, men även fortlevnad, har uppenbarligen diskuterats, om man får tro tidigare skrifter. Namnet ansågs inte ha särskilt bra klang och någon gång i slutet av 1910-talet hände det, när föreningen skulle dansa några danser i en teaterpjäs på en av stadens friluftsteatrar, att direktören för etablissemanget vägrade att sätta Appells namn på affischerna då han ansåg att namnet i mångas öron lät tvetydigt. Kompromissen blev att föreningen presenterades som Folkdanslaget FDSA. Namnfrågan kom på nytt på tal igen 1921 men förslag som Allmogedansgillet och Hembygds-gillet förkastades. Och sedan dess har, åtminstone vad man kan se i dokumenten, ett namnbyte inte längre varit aktuellt, utan vi heter Folkdanssällskapet Appell.

Ordet "appell" har en betydelse av tillrop, lystringssignal men också vädjan. Ordet återfinns också i juridiska sammanhang och avser överklagande från en lägre till en högre domstol, inom den marina världen där man avser hälsning i samband med att någon, särskilt högre befäl, embarkerar eller debarkerar ett örlogsfartyg. Ordet förekommer också inom hunddressyr och avser då hundens förmåga att lyda kommando och utföra inlärda moment. I våra sammanhang, folkdansen, utgör en

appell en (kraftig) markering, t ex i form av handklappning eller ett fotstamp. I danssammanhang används ordet första gången 1897.

Visserligen kan vi nog betrakta Folkdanssällskapet Appell som varande den äldsta folkdansförening inom Stockholms Distrikt av Folkdansringen, men vi var inte alls först. Studenternas Dansförening bildades redan 1880 i Uppsala, fick sitt nuvarande namn, Philocoros, 1884, och blev genom sina många turnéer inspiratör till bildande av andra föreningar, t ex Svenska Folkdansens vänner 1893 och Skansens Folkdanslag.

Men Philocoros bidrog också till valet av repertoar. Denna var ursprungligen en blandning av scendanser, komponerade av Anders Selinder (1806-74), balettmästare och koreograf på flera stockholmsteatrar, bl a Operan. Han skapade många danser för sceniskt bruk som också byggde på folkliga traditioner även om dom naturligtvis tillrättalades för att passa för scenen. Daldans, Vingåkersdans och Fryksdalsdans är danser som skapats av Selinder och som vi fortfarande ofta har med i våra dansprogram.

När man talar om folkdans bör man hålla isär begreppen folklig dans och folkdans. Enkelt uttryckt har den folkliga dansen sitt ursprung i den spontana dans som i den förindustriella bondekulturen dansades främst av den ogifta ungdomen knutet till olika års- och arbetshögtider. Högreståndsdanserna har påverkat den folkliga dansen och mycket förenklat kan man säga att när dessa två former smälts samman har den typ av dans vi idag kallar folkdans uppstått. Begreppet folkdans får oftast stå för koreografiskt bearbetad folklig dans.

Men hur såg det ut i Sverige 1905 och hur kan det komma sig att intresset för folkdans var så stort kring sekelskiftet?

Ja, låt oss först gå tillbaka ytterligare ett drygt tjugotal år i historien och betrakta de nationalromantiska strömningar som drog fram under 1880-talet. Industrialiseringen i landet var ett faktum, och inflyttningen till städer och tätorter ökade och med den också ett visst mått av rotlöshet. På vissa håll oroade man sig för att gamla traditioner och kunskaper skulle förloras. Ett typiskt exempel på detta är Skansen och många av våra muséer, som idogt ägnade sig åt att samla föremål som dokumenterade livet i det gamla bondesamhället.

Under slutet av 1800-talet började en mer organiserad hembygdsrörelse att växa fram, och under 1900-talets första år bildades en rad hembygdsföreningar landet över. För många av dessa var fokus satt på insamlandet och bevarandet av föremål, men några var också tidigt ute när det gällde att dokumentera dialekter, musik och dans. Också det 1920 bildade Svenska Folkdansringen, från 1922 omdöpt till Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur husorgan (ett namnbyte som Appell faktiskt reserverade sig emot!) såg som sin uppgift att värna om andra uttryck för folkliga traditioner än enbart dans. I organisationens eget husorgan, Hembygden, är reportagen många kring gamla sedvänjor att fira bröllop och andra kalas.

Därför är det inte svårt att som en parallell till hembygdsrörelsen se både folkdansföreningarna och spelmansgillena. I början av 1900-talet har vi de första spelmansstämmorna och 1910 arrangerades den första Zornmärkestävlingen. I början av 1930-talet överläts åt det Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur (numera Svenska Folkdansringen) att stå som arrangör av uppspelningarna.

Under hela den här utvecklingen har Appell funnits med och på olika sätt dragit sitt strå till stacken genom att främja svensk kultur i olika former.

Medlemmar

En förening kräver medlemmar för sin verksamhet och för sin överlevnad. För Appells del visar en genomgång av matriklar, närvarolistor, in- och utträdesansökningar samt protokoll från styrelse- och föreningsmöten att drygt 2000 personer varit medlemmar under kortare eller längre tid i föreningen.

I förra seklets början rekryterades många medlemmar från någon av de stora folkrörelserna som var tidstypiska för 1900-talets första år: Arbetarrörelsen, nykterhetsrörelsen, frikyrkorörelsen och kooperationen. I början blev man medlem genom att man blev rekommenderad av en redan varande medlem, men med åren räckte det med en ansökan som behandlades av styrelsen och oftast beviljades av medlemsmötet. Men många valde också att lämna Appell efter kortare eller längre tid, och för en del innebar obetalda medlemsavgifter att man helt sonika blev struken.

Många har kommit till Appell genom någon av de många gammeldanskurser vi arrangerat genom åren. Några har kommit att vara kvar i föreningen i många år, kanske för resten av livet, medan andra konstaterat att det här med folkdans inte var det de ville ägna sin fritid åt och därmed ganska snart lämnat föreningen.

Det absoluta rekordet när det gäller medlemskap svarar *Märta Genlott* för. Hon inträdde som medlem den 22 mars 1925 och hennes ansökan om utträde beviljades av kvartalsmötet 75 år senare, eller den 8

mars 2000, då Märta med ålderns rätt valde att träda tillbaka. Märta avled fyra år senare i sitt hundraåriga levnadsår.

Sedan Barn- och juniorlaget bildades 1952 blev det en naturlig väg för många ungdomar att i tonåren lämna juniorverksamheten och gå över till seniorlaget. I ungdomsverksamheten återfinns vi också många medlemsbarn.

Appell har, liksom säkert många andra föreningar, varit en plats där man träffat sin livspartner. Att medlemmars barn med tiden dyker upp som verksamma i först barn- och ungdomsverksamheten och senare i seniorlaget har varit en glädjande företeelse.

Utmärkelser

Redan tidigt infördes olika former av utmärkelser inom Appell. Man kunde bli kallad, som det hette, till ständigt medlemskap eller som hedersledamot, och man kunde också föräras föreningens guldmärke. När de första principerna för guldmärke infördes går inte att säga, men 1948 infördes på nytt ett guldmärke. Märket är utformat med lagerkransen och bokstäverna i guld på svart botten. Från början var tanken att märket skulle delas ut efter tio års medlemskap, men ganska snart ändrades motiven till att gälla för särskilt förtjänta insatser i föreningen. Följande medlemmar har tilldelats föreningens guldmärke:

År	Namn	År	Namn
1928	Ragnar Wallman	1955	Karl-Erik Bergman
1930	Anton "Manne" Carlsson	1957	Elsa Bergman
1931	Eric Ström	1965	Fingal Boman
1934	Otto Lagerlund	1965	Wendel Södervall
1935	Astrid Törnqvist	1985	Inger Lidström
1946	Alice Thorén	2005	Kjell Rosén

Folkdanssällskapet Appell 100 år

Systemet med ständigt medlemskap och hedersledamot infördes mycket tidigt, redan på 1910-talet. I senare tiders betraktelser kan man konstatera att utmärkel-sen många gånger, men inte alltid, var ett sätt att få medlemmar att stanna kvar i föreningen. Trots det lyckades man inte alltid att behålla goda krafter. En klassisk historia i det sammanhanget är den tvist om ett dalstegs utförande i Fjällnåspolskan som medförde att *Eric och Iduna Bergman* tillsammans med ytterligare några av de första pionjärerna valde att lämna Appell. Det blev grunden till Folkdanslaget Skörde-Gilletts bildande. Flera andra drif-

tiga Appellare lämnade föreningen, kanske inte i vredesmod som de här nämnda, men ändå för att deras idéer och krafter eftersöktes på annat håll. Ett sådant exempel är Brage Gille som värvade flera duktiga medlemmar ur Appell-leden. Emellertid bilades tvisten mellan Appell och makarna Bergman och båda återinträdde i Appell 1925. Eric Bergman blev sedan föreningen trogen till sin bortgång 1961. Också Ring och Distrikt hade sina system för motsvarande ärebetygelser, och följande medlemmar har hedrats genom åren:

Namn	Ständig medlem i Appell	Hedersledamot i Appell	Ständig medlem i Ring och Distrikt
<i>Gösta Albertsson</i>	1933		1935
<i>Erik Arvås</i>	1930		1934
<i>Elsa Bergman</i>	1937	1965	
<i>Eric Bergman</i>	1934	1945	1933
<i>Karl-Erik Bergman</i>	1937	1960	
<i>Gustav Bierfeldt</i>	1920		
<i>Helge Blidborg</i>	1938		
<i>Margit Blidborg</i>	1939		
<i>Greta Forsman</i>	1940		
<i>Märta Genlott</i>	1935		1934
<i>Knut Gralin</i>	1921		1934
<i>Rut Jerregård</i>	1935		1939
<i>Herman Jormark</i>	1930		1934
<i>Elis Karlsson</i>	1928		1934
<i>Elsa Karlsson</i>	1928		1934
<i>Knut Karlsson</i>	1929		1934
<i>Anton "Manne" Carlsson</i>	1933		1935
<i>Svea Karlsson</i>	1928		1934
<i>Otto Lagerlund</i>	1930		1934
<i>Sofia "Foyan" Larsson</i>	1928		1935
<i>August Meikup</i>		1935	
<i>Tyra Melander</i>	1933		1935
<i>Stina Nordin</i>	1940		1940
<i>Albin Standwerth</i>		1919	1934
<i>Eric Ström</i>	1931	1965	1936
<i>Wendel Södervall</i>	1998		
<i>Alice Thorén</i>	1948	1965	
<i>Astrid Törnqvist</i>	1924	1963	1934
<i>Axel Törnqvist</i>	1920		1934?
<i>Gulli Wahlin</i>	1931		1939
<i>Thure Wahlin</i>	1933		1940
<i>Hildur Wallman</i>	1932		1935

Ragnar Wallman	1928		1935
Sally Wennerholm		1913	
Thea Wennerholm		1913	
Bror Wrangsell	1948		
Aina Östlin	1932		
Sigurd Östlin	1941		

Ständigt medlemskap i Ringen infördes 1933 men slopades 1948, då systemet ansågs ha överlevt sig själv.

Till Appells kvartalsmöte i maj 1980 kom en skrivelse med förfrågan om inte medlemmar som varit med i föreningen i mer än 50 år kunde kallas till hedersmedlemmar och befrias från avgift. Beslutet blev att arbeta fram ett förslag, något som uppenbarligen aldrig blev gjort. Frågan kom i alla händelser inte upp igen, och man kan väl på goda grunder anta att den här sortens utmärkelser kändes otidsenliga. Men i samband med 60-årsjubiléet 1965 kallades ett antal förtjänta medlemmar till

hedersledamöter i föreningen, och ett enigt beslut i styrelsen ledde till att *Wendel Södervall* i samband med sin 80-årsdag 1998 utnämndes till ständig medlem i Appell.

Även Ungdomslaget införde en särskild utmärkelse som delades ut till ungdomar som varit medlemmar i minst fem år. Protokoll och rapporter är ibland något ofullständiga, men följande ungdomsmedlemmar har identifierats som mottagare av Juniorlagets femårsmärke med lagerkrans och initialer i silver på grön emalj:

1957

Eva Engström
Roland Eriksson
Britt Jansson
Monica Johansson
Monica Lövgren
Anita Rytterlund

1959

Gunilla Algstedt
Monica Algstedt
Eva Bergman
Gun Carlbaum
Bengt Hoppe
Margareta Thunvall

1960

Kristina Elesten
Leif Elesten
Berit Kindell
Eva Nystrand
Gill Olsson
Kent Olsson
Ulla-Britt Pettersson

1961

Björn Andersson
Sture Eriksson
Ronny Johansson
Susanne Åström

1962

Inger Andersson
Kerstin Hellström
Eva Karselius
Gun Lilja
Anne-Charlotte Lundbäck
Pia Persson
Birgitta Stenbäck
Inger Sundberg

1964

Kersti Boo
Arne Eklöf
Ingrid Hagberg
Marianne Hermansson
Barbro Kraemer
Eva Ljungstedt
Ingegerd Regfors

Eva Sundman
Karin Sundström

1965

Inga-Lill Andersson
Gunnel Arvidsson
Ingegerd Gladh
Gun Hagberg
Gerd Kraemer
Rosie Lindmark
Kerstin Nilsson
Margareta Nilsson
Lars Nordström
Sven Nordström

1966

Kristina Florstedt
Bo Hagberg
Marita Hermansson
Klas Lindqvist
Pehr Nilsson

Folkdanssällskapet Appell 100 år

1967

Annevi Dahlström
Kerstin Dahlström
Lena Pettersson

1968

Eva Andersson
Stefan Fagerdahl
Per Lindqvist
Ann Rudin
Mats Ung

1969

Ylva Abrahamsson
Elvy Andersson
Ingela Dahlström
Margaretha Dahlöf
Marianne Eklöf

1970

Sture Avemar
Alf Björkman
Ove Björkman
Kjell Eriksson
Inger Hammarlund
Solveig Hermansson
Evy Larsson

1971

Lisbeth Öberg

1989

Nelly Fransén

1991

Monica Larsson
Rebecca Larsson

1992

Therese Liljestad
Maria Uhlin

1996

Linnea Torndal

1997

Anna Kontis
Susanne Pelicano
Linnéa Wallander

1998

Linn Eriksson

2000

Maria Hermansson

2004

Malin Malmberg
Anna Stefansson

Uppdrag och utmärkelser på distrikts- och riksnivå.

Under årens lopp har många Appellare förutom arbete inom föreningen också engagerat sig på distrikts- och riksnivå. Först ut var *Gustaf Karlson*, Gröna Bokens upphovsman och också initiativtagare till bildandet av Stockholms Folkdansares Centralkommitté 1919, det som senare blev Stockholms Distrikt av Svenska Folkdansringen, bildat 1920. Gustaf Karlson blev riksorganisationens förste ordförande. Senare under de följande 80 åren återfinns vi många Appellare på olika poster inom organisationen. *Eric Ström* blev med tiden riksordförande, *Astrid Törnqvist* medverkade tidigt i dräktsektionen och på 1970-talet utsågs

Vivi Öberg till sekreterare. *Karl-Erik Bergman* arbetade med barn- och ungdomsverksamheten på distriktsnivå, *Ann-Mari Rosén* valdes till riksordförande och *Alice Thorén* satt som ledamot i jubileumskommittén inför distriktets 50-årsfirande 1969. På senare år återfinns *Jan Amboldt*, *Birgit Andersson*, *Rolf Brunefalk*, *Ann-Christine Frithiof*, *Marita Malmberg*, *Torbjörn Leek*, *Inger Lidström*, *Rolf Lidström* på olika förtroendeposter.

För särskilt förtjänstfullt arbete såväl inom föreningen som Ring och Distrikt har följande Appellare blivit hedrade med Ringens förtjänsttecken:

193?	<i>Astrid Törnqvist</i>	silver
1937	<i>Eric Ström</i>	guld
1959	<i>Wendel Södervall</i>	silver
1964	<i>Karl Erik Bergman</i>	silver
1970	<i>Elsa Bergman</i>	silver
1985	<i>Alice Thorén</i>	guld
1990	<i>Inger Lidström</i>	silver
1995	<i>Torbjörn Leek</i>	silver
2000	<i>Wendel Södervall</i>	guld

Medlemsavgifter

Hur stora medlemsavgifterna var under Appells första verksamhetsår framgår inte helt klart i samlingarna. Först 1930 togs beslut om en fast årsavgift och den fastställdes till tio kronor. Systemet med ständigt medlemskap infördes på 1920-talet och man kan förmoda att det var förenat med en avgiftsfrihet, eller åtminstone en reduktion. År 1944 infördes en särskild avgift på 2,40 för ständiga medlemmar, och denna fanns kvar ända fram till 1996, men hade då stigit till 150 kronor.

Några medlemmar valde att stanna kvar som medlemmar i föreningen trots att de flyttade utomlands. För deras skull infördes en särskild avgift på 3 dollar. Den avgiften fanns i drygt 20 år innan den togs

bort 1985 sedan den sista amerikamedlemmen inte hörts av på två år.

När ungdomslaget började sin verksamhet 1952 betalade medlemmarna 3 kronor terminsvis och hade stigit till 250 kronor per år när beslutet togs om nedläggning av den organiserade barn- och ungdomsverksamheten.

På 1970-talet införde föreningen en s k Veterangrupp för de medlemmar som inte längre var aktiva i verksamheten, men som ändå inte ville släppa kontakten med sitt Appell.

Tabellen nedan visar hur medlemsavgiften utvecklats genom åren men också hur den står i förhållande till dagens penningvärde – den övre kurvan. De år som markerats är de då höjningar av avgiften genomfördes.

År 1930 var årsavgiften tio kronor per år – detta motsvarar 251 kronor i dagens penningvärde. Som synes har värdet av årsavgiften pendlat mellan 200 och drygt 250 kronor per år ända fram till i slutet av

1900-talet. Vi kan konstatera att det egentligen är först då som avgiften har blivit större och kostnaden ökat för den enskilde medlemmen.

Att Appell har kommit att betyda mycket för sina medlemmar har vi många vittnesmål om. Man berättar gärna om innehållsrika resor, fantastiska uppvisningar men också om strävsamt arbete i en stor gemenskap och alla vänner man fått för livet. Föreningen har också fått motta donationer från enskilda medlemmar. *Karl-Erik Bergman* skänkte pengar till föreningen i samband med 50-årsjubileet 1955, och såväl *Eric Ström* som *Wendel Södervall* testamenterade pengar till Appell. Eric hade Bondepraktikan i åtanke och Wendels pengar förvaltas i en fond för utbildning och kurser.

Träningslokaler

För att kunna träna danser i största allmänhet och inför uppvisningar och resor i synnerhet krävs lokaler, och helst ändamålsenliga sådana. I tidernas begynnelse verkar Västmannagatan i Vasastan vara hemvist för Appell och in på 1920-talet dyker Södra Latin upp som dans- och möteslokal. På Riddargatan, Östermalm, huserade vi åtminstone från 1932 till 1936, då vi flyttade till Kungsholmen och Inedalsgatan. David Bagares gata och Norr Mälarstrand var under kortare perioder träningsplats, innan Appell 1945 drog upp till Söders höjder och Bondegatan 74.

Huset och lokalen ägdes av IOGT och som danslokal fungerade den utmärkt, men restriktionerna för nyttjandet var många. Dessutom var lokalerna slitna och tämligen smutsiga. Övriga hyresgäster klagade till värden när vi gjorde för kraftiga appeller, dvs stampningar i golvet i vissa av danserna. Det var också många "inte" som drev medlemmarna i sökandet efter en egen lokal, en lokal där vi själva i större utsträckning kunde bestämma över villkoren och som vi också skulle kunna möblera och utrusta enligt våra önskemål. En tanke fanns bl a att kunna samla och ställa ut valda delar ur Appells arkiv och också

kunna förvara det växande förrådet av dräkter.

Våren 1973 fick Appell kontakt med en scoutförening inom nykterhetsrörelsen som sökte en förening av dela lokalkostnaderna med. De höll till i Drakenbergsområdet, nära Hornstull. Här fanns det vi sökt, nämligen ett större och ett mindre rum med kök, utrymmen för dräkter, arkiv och utrustning till lekledningarna. Vid ett extra föreningsmöte i de tilltänkta lokalerna beslöts att acceptera villkoren, och när kassören dagarna därefter ringde hyresvärden på Bondegatan för att säga upp kontraktet, möttes hon av beskedet att Appell skulle bli uppsagda. Tala om ödets skickelse!

Flyttningen från Bondegatan till Drakenbergsgatan 2 blev ett lyft, även om träningslokalen egentligen var sämre med sin pelare mitt i rummet. Men den var vår och vi tog också chansen att inreda den på ett funktionellt och trivsamt sätt. Bl a fick vi ett vägghängt vitrinskåp att visa upp föremål ur arkivet i. Under årens lopp med alla resor och utländska gäster hade mängden minnessaker blivit ganska stor men också anonym, eftersom få hade möjlighet att se dem.

På Drakenbergsgatan blev vi kvar ändra fram till 1980 då främst ekonomiska villkor fick oss att lämna lokalen. Då vidtog en tid av hemlöshet, då vi bl a fick hålla till i lokaler på Gotlandsgränd och i Medborgarhuset, men nya möjligheter skulle komma. I det gamla upplagsområdet i norra Hammarbyhamnen växte i början av 1980-talet en helt ny stadsdel fram, och här kunde Appell så småningom flytta in. Visserligen inte till egna lokaler men ändå till mycket ändamålsenliga sådana och med tiden också med tillgång till skåp dit arkiv, dräkter och all annan utrustning kunde flyttas.

Fest och glam

Studerar man program, verksamhetsberättelser och kommittérapporter finner man lätt att det inte bara varit strävsamma kvällar med träning och åter träning. Nej, långt därifrån. Tillfällen till fest i stor och liten skala har varit många.

Grötfest och Lucia- eller julfest har ända sedan 1920-talet hört till den traditionella inledningen respektive avslutningen på året. Att koka risgrynsgröten har varit ett styrelseuppdrag men för att arrangera Lucia- eller julfesten har oftast särskilda kommittéer valts. En trevlig tradition förknippade med just luciafirandet har varit det smycke som årligen tilldelats den utsedda ljusdrottningen som ett minne.

En annan stor högtid för oss folkdansare under året är midsommar, och efter att ha dansat kring midsommarstången i Stockholms närhet och lekt Små grodorna med sommarklädda människor, betydligt mer lättklädda än vi oftast är, har vi kommit samman för eget firande. Många av medlemmarna har ställt upp som värdar. Frågan är dock om inte *Margareta och Sven Stefanssons* hem i Sorunda är det som allra flest gånger stått som samlingspunkt, också när föreningen haft gäster.

Jubileumsfester har nästan alltid firats ute på lokal med stor middag, men där emellan har det arrangerats årsfester med betydligt enklare – men minst lika goda – förtecken.

I föreningens barndom användes inte ordet samkväm, utan man talade om baler. 1910 arrangerade kommittéerna en dansafton på Grand restaurant National till en entréavgift om det facila priset av 1:-.

En annan mycket speciell tradition inom Appell har varit Flickornas respektive Pojkarnas fest. Under diverse mer eller mindre egendomliga upptåg bjöd föreningens damer in herrarna till samkväm och vice versa. Den här traditionen är också gammal och finns dokumenterad redan från slutet av 1910-talet. Men sin höjdpunkt nådde den under viktalantiden, när rummen dekorerades till skeppsdäck, söderhavsöar m m. Den senaste festen, som var Flickornas fest, arrangerades i en scoutlokal i Alvik hösten 1971. Men minnesgoda damer i Appell brukar sällan missa tillfället att påminna om att det faktiskt nu är "pojkarnas" tur, och att dom tycker att mer än 30 år av väntan kan vara mer än tillräcklig.

Utöver dessa fester finns många andra exempel som Sylvestergille i samband med nyårsfiranden, maskerader, hembygdsfester, årsfester, vår- och höstfester, Appell-träffar. Familjerna Bergman och Törnqvist är ju väl kända från Appells tidigaste år, men uppenbarligen fanns släktskap även till andra medlemmar, därför är det kanske inte så förvånande att läsa att man 1923 efterfrågade och valde en kommitté för släkthemöte! Nog har vi inom Appell tagit chansen att ha roligt!

Att Appell har kommit att betyda mycket för sina medlemmar har vi många vittnesmål om. Man berättar gärna om innehållsrika resor, fantastiska uppvisningar men också om strävsamt arbete i en stor gemenskap och alla vänner man fått för livet. Föreningen har också fått motta donationer från enskilda medlemmar. *Karl-Erik Bergman* skänkte pengar till föreningen i samband med 50-årsjubileet 1955, och såväl *Eric Ström* som *Wendel Södervall* testamenterade pengar till Appell. Eric hade Bondepraktikan i åtanke och Wendels pengar förvaltas i en fond för utbildning och kurser.

Träningslokaler

För att kunna träna danser i största allmänhet och inför uppvisningar och resor i synnerhet krävs lokaler, och helst ändamålsenliga sådana. I tidernas begynnelse verkar Västmannagatan i Vasastan vara hemvist för Appell och in på 1920-talet dyker Södra Latin upp som dans- och möteslokal. På Riddargatan, Östermalm, huserade vi åtminstone från 1932 till 1936, då vi flyttade till Kungsholmen och Inedalsgatan. David Bagares gata och Norr Mälarstrand var under kortare perioder träningsplats, innan Appell 1945 drog upp till Söders höjder och Bondegatan 74.

Huset och lokalen ägdes av IOGT och som danslokal fungerade den utmärkt, men restriktionerna för nyttjandet var många. Dessutom var lokalerna slitna och tämligen smutsiga. Övriga hyresgäster klagade till värden när vi gjorde för kraftiga appeller, dvs stampningar i golvet i vissa av danserna. Det var också många ”inte” som drev medlemmarna i sökandet efter en egen lokal, en lokal där vi själva i större utsträckning kunde bestämma över villkoren och som vi också skulle kunna möblera och utrusta enligt våra önskemål. En tanke fanns bl a att kunna samla och ställa ut valda delar ur Appells arkiv och också

kunna förvara det växande förrådet av dräkter.

Våren 1973 fick Appell kontakt med en scoutförening inom nykterhetsrörelsen som sökte en förening av dela lokalkostnaderna med. De höll till i Drakenbergsområdet, nära Hornstull. Här fanns det vi sökt, nämligen ett större och ett mindre rum med kök, utrymmen för dräkter, arkiv och utrustning till lekledningarna. Vid ett extra föreningsmöte i de tilltänkta lokalerna beslöts att acceptera villkoren, och när kassören dagarna därefter ringde hyresvärden på Bondegatan för att säga upp kontraktet, möttes hon av beskedet att Appell skulle bli uppsagda. Tala om ödets skickelse!

Flyttningen från Bondegatan till Drakenbergsgatan 2 blev ett lyft, även om träningslokalen egentligen var sämre med sin pelare mitt i rummet. Men den var vår och vi tog också chansen att inreda den på ett funktionellt och trivsamt sätt. Bl a fick vi ett vägghängt vitrinskåp att visa upp föremål ur arkivet i. Under årens lopp med alla resor och utländska gäster hade mängden minnessaker blivit ganska stor men också anonym, eftersom få hade möjlighet att se dem.

På Drakenbergsgatan blev vi kvar ända fram till 1980 då främst ekonomiska villkor fick oss att lämna lokalen. Då vidtog en tid av hemlöshet, då vi bl a fick hålla till i lokaler på Gotlandsgatan och i Medborgarhuset, men nya möjligheter skulle komma. I det gamla upplagsområdet i norra Hammarbyhamnen växte i början av 1980-talet en helt ny stadsdel fram, och här kunde Appell så småningom flytta in. Visserligen inte till egna lokaler men ändå till mycket ändamålsenliga sådana och med tiden också med tillgång till skåp dit arkiv, dräkter och all annan utrustning kunde flyttas.

Fest och glam

Studerar man program, verksamhetsberättelser och kommittérapporter finner man lätt att det inte bara varit strävsamma kvällar med träning och åter träning. Nej, långt därifrån. Tillfällen till fest i stor och liten skala har varit många.

Grötfest och Lucia- eller julfest har ända sedan 1920-talet hört till den traditionella inledningen respektive avslutningen på året. Att koka risgrynsgröten har varit ett styrelseuppdrag men för att arrangera Lucia- eller julfesten har oftast särskilda kommittéer valts. En trevlig tradition förknippade med just luciafirandet har varit det smycke som årligen tilldelats den utsedda ljusdrottningen som ett minne.

En annan stor högtid för oss folkdansare under året är midsommar, och efter att ha dansat kring midsommarstänger i Stockholms närhet och lekt Små grodorna med sommarklädda människor, betydligt mer lättklädda än vi oftast är, har vi kommit samman för eget firande. Många av medlemmarna har ställt upp som värdar. Frågan är dock om inte *Margareta och Sven Stefanssons* hem i Sorunda är det som allra flest gånger stått som samlingspunkt, också när föreningen haft gäster.

Jubileumsfester har nästan alltid firats ute på lokal med stor middag, men där emellan har det arrangerats årsfester med betydligt enklare – men minst lika goda – förtecken.

I föreningens barndom användes inte ordet samkväm, utan man talade om baler. 1910 arrangerade kommittéerna en dansafton på Grand restaurant National till en entréavgift om det facila priset av 1:-.

En annan mycket speciell tradition inom Appell har varit Flickornas respektive Pojkarnas fest. Under diverse mer eller mindre egendomliga upptåg bjöd föreningens damer in herrarna till samkväm och vice versa. Den här traditionen är också gammal och finns dokumenterad redan från slutet av 1910-talet. Men sin höjdpunkt nådde den under viktalantiden, när rummen dekorerades till skeppsdäck, söderhavsöar m m. Den senaste festen, som var Flickornas fest, arrangerades ute i en scoutlokal i Alvik hösten 1971. Men minnesgoda damer i Appell brukar sällan missa tillfället att påminna om att det faktiskt nu är ”pojknas” tur, och att dom tycker att mer än 30 år av väntan kan vara mer än tillräcklig.

Utöver dessa fester finns många andra exempel som Sylvestergille i samband med nyårsfiranden, maskerader, hembygdsfester, årsfester, vår- och höstfester, Appell-träffar. Familjerna Bergman och Törnqvist är ju väl kända från Appells tidigaste år, men uppenbarligen fanns släktskap även till andra medlemmar, därför är det kanske inte så förvånande att läsa att man 1923 efterfrågade och valde en kommitté för släkthemöte! Nog har vi inom Appell tagit chansen att ha roligt!

Appell för barn och ungdom

Under föreningens tidigaste år var det inte möjligt för barn och ungdomar att vara medlemmar. Åldersgränsen gick vid 16 år och före dess "fanns man inte". Självklart var ingen förbjuden att delta i träningar och uppvisningar, men något fullvärdigt medlemskap gavs inte förrän då den magiska åldern inträtt. Men självfallet var det så att många senare medlemmar tidigt började delta i dansandet, även om man som *Alice Törnqvist (Thorén)*, som vid tre veckors ålder bevistade sin första uppvisning, knappast förväntades delta i dansen. Båda Alices föräldrar, Astrid och Axel, var medlemmar i föreningen och aktiva dansare, liksom också *Karl-Erik Bergmans*, Iduna och Eric. Bläddrar man i den stora medlemsmatrikeln är det lätt att se att äpplet inte faller långt från trädet – att föräldrars upplevda glädje i medlemskapet ofta förts vidare till barnen.

Men någon mer organiserad verksamhet riktad till de riktigt unga, till barnen, blev inte klar förrän i början av 1950-talet. Visserligen hade försök gjorts inom andra föreningar redan på 1920-talet, men verksamheten dog oftast ut efter några år. 1935-44 verkar det som om ingen förening tog vara på ungdomarna, men i slutet av 1940-talet och framför allt i början av 1950-talet var tydligen tiden mogen. Då startade många föreningar särskild verksamhet riktad till barn och ungdomar.

För Appells vidkommande gick diskussionens vågor höga när man på våren 1952 ventilerade tankarna om inrättandet av en juniorgrupp. Invändningarna var många, inte minst kring ekonomin, men man frågade sig också om det verkligen kunde finnas ett intresse. Den verkliga eldsjelen bakom projektet var *Elsa Bergman*, och med *Lennart Stenbäck* som spelman drogs verksamheten igång hösten samma år. Det är lätt att konstatera att det på sikt var en

mycket klok satsning, i synnerhet som man av matrikeln kan utläsa hur många av senare inkomna medlemmar som börjat inom barn- eller juniorlaget, både i äldre och yngre versioner. Man måste också förundras över den otroliga drivkraft som funnits hos de äldre medlemmar som drivit verksamheten framåt. Tidigt blev de årligen återkommande basarerna en viktig inkomstkälla för barnlaget och de pengar som flöt in den vägen finansierade mycket av de resor och andra aktiviteter som barn och ungdomar fick möjlighet till.

Under 1970-talet utvecklade samhället en rad olika ekonomiska bidrag till föreningslivet. Det var hyresbidrag och aktivitetsstöd i olika former, vilket stimulerade kreativiteten när det gällde att hitta olika aktiviteter. När Appell kom till den egna lokalen på Drakenbergsgatan 2, egen i den bemärkelsen att vi själva stod för kontraktet, hamnade vi i ett område inte helt utan sociala problem. Livligt uppmuntrade av de sociala myndigheterna arrangerade vi mängder av aktiviteter för de barn och ungdomar som bodde i närområdet. Det handlade inte bara om folkdans utan lika mycket om konsthantverk i olika former och modern dans liksom gammeldanskurser för vuxna. "Våga stufva" var ett begrepp i tiden. Ett samarbete inleddes också med Vår Teater.

Återigen låg vi rätt i tiden! "Gröna Vågen" svepte över vårt avlånga land och intresset för dans, folkmusik, gammalt hantverk och traditionella sånger stod på topp och många sökte sig till föreningslivet för att lära. Appells stora bekymmer i det sammanhanget var tillgången på ledare för alla verksamheter. De vuxna medlemmarna hade sina arbeten och hjälpledarna, ungdomarna, hade sina skolor. Aktiviteter i stort sett varje dag i veckan frestade hårt och med tiden blev det nödvändigt att

trappa ner verksamheten. Men den gav oss goda ekonomiska förutsättningar att fondera medel för kommande aktiviteter, och valuta för allt arbete gavs i form av subventionerade avgifter på bl a resor och kurser.

Under 1990-talet fick vi se en långsam men tydlig avmattning av intresset för den verksamhet Appell står för. Aktivitetsmönster har ändrats och utbudet är idag enormt av olika sysselsättningar som barn och ungdomar kan ägna sig åt. Folkdans har blivit en aktivitet som man prövar på under en kortare tid, en termin kanske, för att sedan testa något annat.

Samtidigt har tid blivit en bristvara. Vi säger ofta att "vi inte hinner", men beror det kanske på att vi har för många val att göra? I Appells barndom var utbudet av nöjen betydligt mindre liksom de ekonomiska resurserna. Tid både fanns och saknades – arbetstiden var längre, lördagarna var inte lediga, semesterveckorna färre. Biografer fanns i snart sagt varje kvarter och dansställen var det också gott om, men varken TV, datorspel, bingo, stora hälso- och motionsanläggningar var ännu uppfunna.

Vid flera tillfällen under 1990-talet gjordes försök att rekrytera barn och ungdomar både genom besök i närbelägna skolor och anslag i portarna i det växande Hammarbyområdet men också från ytterområden som Tyresö. Ibland blev resultatet positivt men

kortvarigt och som vanligt var det till övervägande del flickor som nappade på våra erbjudanden. Lika ofta kunde vi konstatera att den uppsökande verksamheten gav mycket klen utbyte. Trots ett stort engagemang hos ledarna kunde detta inte uppväga den tråkiga situation vi hamnade i med att ständigt behöva börja från början igen. Detta var ju inte heller särskilt roligt för den lilla skara som ändå blivit kvar, att ständigt nöta samma danser.

Beslutet som fattades vid årsmötet i december 1999 var både tungt och tvunget. Det innebar att barn- och ungdomsverksamheten, som varit en viktig del på många sätt i föreningen sedan nästan 50 år tillbaka, upphörde "på obestämd tid" från och med 1 januari 2000.

Med detta beslut gick en era i Appells historia i graven, men må det tillåtas att göra en reflektion i sammanhanget kring den stora insats för svenskarnas demokratiska fostran som föreningsliv och folkbildning svarade för under 1900-talet. Genom att barn och ungdomar tidigt kom in i olika gemenskaper lärde man sig – förutom som i Appells fall att dansa folkdans – också att delta i arbetet för verksamhetens överlevnad. Att arbeta i kommittéer och styrelser ger inte bara insikt i föreningskunskap utan också i att lyssna till och värdera, använda eller förkasta, andras erfarenheter, idéer och kunskaper.

Förtroendevalt arbete

För att en förening ska fungera krävs att några är beredda att axla ansvaret att driva verksamheten. De första årens styrelser bestod av tre ledamöter - ordförande, kassör och sekreterare, samt 1911-14 "damernas representant". Den senare posten upphörde snart och sannolikt i samband med att *Astrid Törnqvist* blev den första sekreteraren 1915 och därmed blev den första kvinnan i den egentliga styrelsen. Men det skulle dröja ända till 1952 innan vi fick vår första kvinnliga ordförande

i *Gyrit Strand*. Under många år fanns också en post benämnd "Utan funktion", vilket inte lät särskilt aktivt eller medverkande. Idag heter den posten Ledamot.

Numera består styrelsen av sju funktionärer, och förutom ordförande, kassör och sekreterare, som redovisas historiskt i tabellen här nedan, finns vice ordförande, ledamot och två suppleanter. Ledamot och suppleanter väljs för ett år i taget, medan övriga väljs växelvis för två år.

	Ordförande	Kassör	Sekreterare
1905	<i>Eric Bergman</i>	<i>Eric Bergman</i>	<i>Eric Bergman</i>
1906-10	<i>Eric Bergman</i>	<i>Nils Ödin</i>	<i>Gustav Bierfeldt</i>
1911-13	<i>Gustav Bierfeldt</i>	<i>Gustav Bierfeldt</i>	<i>John Lindberg</i>
1914	<i>Gustav Bierfeldt</i>	<i>Axel Törnqvist</i>	<i>John Lindberg</i>
1915	<i>Gustav Bierfeldt</i>	<i>Axel Törnqvist</i>	<i>Astrid Törnqvist</i>
1916	<i>Axel Törnqvist</i>	<i>Uppgift saknas</i>	<i>Astrid Törnqvist</i>
1917	<i>Oskar Sandin</i>	<i>Uppgift saknas</i>	<i>Astrid Törnqvist</i>
1918	<i>Axel Törnqvist</i>	<i>Albin Standwerth</i>	<i>Astrid Törnqvist</i>
1919	<i>Gustav Bierfeldt</i>	<i>Elis Karlsson</i>	<i>Astrid Törnqvist</i>
1920	<i>Elis Sverkersson</i>	<i>Elis Karlsson</i>	<i>Astrid Törnqvist</i>
1921	<i>Ragnar Zetterlund</i>	<i>Knut Karlsson</i>	<i>Otto Lagerlund</i>
1922	<i>Otto Lagerlund</i>	<i>Knut Karlsson</i>	<i>Ragnar Wallman</i>
1923	<i>Gustav Bierfeldt</i>	<i>Eric Ström</i>	<i>Ragnar Wallman</i>
1924	<i>Otto Lagerlund</i>	<i>Eric Ström</i>	<i>Ragnar Wallman</i>
1925	<i>Gustav Bierfeldt</i>	<i>Thure Wahlin</i>	<i>Ragnar Wallman</i>
1927	<i>Ragnar Wallman</i>	<i>Gottfrid Gottzelius</i>	<i>Knut Karlsson, senare</i> <i>Astrid Törnqvist</i>
1928-29	<i>Eric Ström</i>	<i>Thure Wahlin</i>	<i>Märta Genlott</i>
1930	<i>Ragnar Wallman</i>	<i>Karl-Erik Bergman</i>	<i>Harald Karlsson</i>
1931-32	<i>Ragnar Wallman</i>	<i>Karl-Erik Bergman</i>	<i>Märta Genlott</i>
1933	<i>Karl-Erik Bergman</i>	<i>Olof Genlott</i>	<i>Märta Genlott</i>
1934	<i>Karl-Erik Bergman</i>	<i>Albert Wrangsell</i>	<i>Aina Östlin</i>
1935	<i>Ragnar Wallman</i>	<i>Albert Wrangsell</i>	<i>Alf Eriksson</i>
1936	<i>Gunnar Norman</i>	<i>Albert Wrangsell</i>	<i>Alice Thorén</i>
1937-38	<i>Karl-Erik Bergman</i>	<i>Bror Wrangsell</i>	<i>Alice Thorén</i>
1939	<i>Karl-Erik Bergman</i>	<i>Bror Wrangsell</i>	<i>Albert Wrangsell</i>
1940	<i>Sten Bergman</i>	<i>Bror Wrangsell</i>	<i>Ingalisa Lindgren</i>
1941	<i>Sten Bergman</i>	<i>Alice Thorén</i>	<i>Ingalisa Lindgren</i>
1942	<i>Albert Wrangsell</i>	<i>Alice Thorén</i>	<i>Bror Wretström</i>
1943	<i>Bror Wrangsell</i>	<i>Alice Thorén</i>	<i>Bror Wretström</i>
1944	<i>Bror Wrangsell</i>	<i>Alice Thorén</i>	<i>Gyrit Strand</i>
1945	<i>Bror Wrangsell</i>	<i>Alice Thorén</i>	<i>Bror Wretström</i>
1946	<i>Bror Wrangsell</i>	<i>Vilhelm Söderblom</i>	<i>Bror Wretström</i>
1947	<i>Johan Wallgren</i>	<i>Alice Thorén</i>	<i>Bror Wretström</i>

Folkdanssällskapet Appell 100 år

1948-49	Bengt Tunberg	Alice Thorén	Siv Tunberg
1950	Bengt Tunberg	Alice Thorén	Kerstin Näsman
1951	Sigvard Hillgren	Alice Thorén	Kerstin Näsman
1952-53	Gyrit Strand	Elsa Bergman	Gertrud Hillgren
1954	Stig-Göran Sundholm	Elsa Bergman	Bertil Dahlström
1955-56	Karl-Erik Bergman	Elsa Bergman	Lennart Stenbäck
1957	Karl-Erik Bergman	Elsa Bergman	Alice Thorén
1958	Alice Thorén	Elsa Bergman	Bertil Dahlström
1959	Bengt Tunberg	Elsa Bergman	Gunnel Haag
1960	Olle Rosengren	Elsa Bergman	Gunnel Haag
1961	Bror Wrangsell	Elsa Bergman	Alice Thorén
1962	Karl Erik Bergman	Selma Persson	Berit Kindell
1963	Rolf Brunefalk	Selma Persson	Kerstin Hellström
1964	Rolf Brunefalk	Kerstin Olsson	Kerstin Hellström
1965	Sten-Åke Wikström	Jürgen Huhn	Gertie Wikström
1966	Rolf Brunefalk	Yvonne Gyllered	Kerstin Hellström
1967	Rolf Brunefalk	Barbro Jansson	Ingrid Hagberg
1968	Rolf Lidström	Barbro Jansson	Barbro Thunström
		Fr 24/4 Rolf Lidström	
1969	Rolf Lidström	Manfred Fülster	Barbro Thunström
1970	Rolf Lidström	Manfred Fülster	Rigmor Lundblad
1971	Rolf Lidström	Marita Hermansson	Rigmor Lundblad
			Fr 10/2 Barbro Thunström
1972	Rolf Lidström	Marita Hermansson	Barbro Emell
1973	Rolf Lidström	Alice Thorén	Barbro Emell
1974	Rolf Lidström	Alice Thorén	Vivi Öberg
	Fr 13/6 Pehr Nilsson		
1975	Manfred Fülster	Marianne Stevendahl	Vivi Öberg
1976	Manfred Fülster	Marianne Stevendahl	Helen Berggren
1977	Torbjörn Leek	Marianne Stevendahl	Helen Berggren
1978	Torbjörn Leek	Marianne Stevendahl	Karin Stafström och Gudrun Fors
1979	Sten-Åke Wikström	Marita Malmberg	Karin Stafström
1980	Sten-Åke Wikström	Marita Malmberg	Birgit Andersson
1981	Alice Thorén	Roger Pettersson	Birgit Andersson
1982	Alice Thorén	Roger Pettersson	Annette Nilsson
1983	Alice Thorén	Monica Lindberg	Annette Nilsson
1984	Anders Branteby	Monica Lindberg	Vakant
1985	Anders Branteby	Alice Thorén	Monica Lindberg
1986	Anders Branteby	Alice Thorén	Lena Karlsson
1987	Anna-Karin Wåhlstam	Alice Thorén	Lena Karlsson
1988-89	Anna-Karin Wåhlstam	Alice Thorén	Anders Branteby
1990	Anna-Karin Wåhlstam	Alice Thorén	Lars-Melker Häggström
1991	Torbjörn Leek	Alice Thorén, senare Rolf Carlsson	Lars-Melker Häggström
1992-95	Torbjörn Leek	Rolf Carlsson	Lars-Melker Häggström
1996	Torbjörn Leek	Rolf Carlsson	Monica Lindberg
1997-98	Ann-Mari Rosén	Rolf Carlsson	Monica Lindberg
1999	Birgit Andersson	Rolf Carlsson	Monica Lindberg
2000	Birgit Andersson	Rolf Carlsson	Åke Ersson
2001-02	Birgit Andersson	Malin Malmberg	Åke Ersson
2003-05	Marita Malmberg	Malin Malmberg	Åke Ersson

Folkdanssällskapet Appell 100 år

Utöver dessa tre nyckelfunktioner som redovisas i tabellen här ovan har många andra poster funnits som sökt sin utövare. Många olika kommittéer har varit stadgebundna och ledamöter har valts på årsmötena. Men därutöver har under åren 1909-2004 fler än 200 olika kommittéer tillsatts. Dessa har haft ett mer avgränsat syfte, oftast för rena nöjen som vårfester, sillfrukostar och alla luciafester inte att

förglömma, men också resekommittéer. Bekymmer i föreningen återspeglar sig också i val av programkommittéer och rekryteringsgrupper med syfte att finna lösningar på problem med sviktande medlemsunderlag eller låg närvaro på träningskvällar. Dessa arbetsgruppers idéer och förslag har sedan diskuterats i styrelserna och på medlemsmöten och inspirerat till nya tag för en bättre framtid.

Dansarna

*När dagen äntligen kom
ägnade vi oss åt dansen med en frenesi som
förekom några onaturlig
medan andra föredrog uttrycket otillständig*

*De som bara såg på
förundrade sig över vår uthållighet men
kunde aldrig rätt begripa, där de satt,
varför vi egentligen dansade*

*Och hur skulle vi kunna säga dem
något för oss så självklart att det
inte kunde förklaras?
De skulle ändå aldrig ha kunnat förstå*

Gyrit Strand Lundqvist

På resande fot

Ett viktigt inslag i föreningens verksamhet är att skapa tillfällen att visa upp vad vi kan för en större allmänhet. Självklart har detta inte bara ett filantropiskt motiv utan i allra högsta grad ett ekonomiskt.

Uppvisningar, och senare lekledningar vid årets olika högtider, har varit nödvändiga inslag för att trygga ekonomin i föreningen. Enbart medlemsavgifter har aldrig förslagit att täcka alla de kostnader som förknippas med att driva en förening. Men man ska heller inte bortse från att uppvisningar många gånger är den inspirerande drivkraften bakom alla mödosamma timmar av träning. Att bara träffas och dansa tillsammans kan i och för sig vara mycket trevligt, men till slut kanske lite enahanda. Tanken att ge sig upp på en scen eller en längre resa och få visa upp sitt kunnande är en viktig sporre.

Som framgår av texten tidigare i denna skrift var Appell tidigt ute med uppvisningar. Förutom den tidigare nämnda uppvisningen i Uggleviksparken, som naturligtvis bara var en i raden av många i Stockholms närhet, finns den första längre resan nämnd år 1910. Vid midsommartid det året reste Appell till Flen och Stenhammars slott, inbjudna att delta i en stor fest, och senare samma helg vid en av Nerikes Nation vid Uppsala universitet anordnad hembygds kurs vid Julita gård. Året därpå företogs den första dokumenterade utlandsresan med Finland som mål.

1921 reste en fulltalig trupp till den stora ungdomsstämman i Malmö och Köpenhamn, och 1926 påbörjades ett mångårigt utbyte med den estniska ungdomsorganisationen ÜENÜ (Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus, som betyder ungefär Allmänna Estniska Ungdomsförbundet, en motsvarighet till Ungdomsringen) och detta år reste man för första gången tillsammans med Allmogegillet till Tallin. Ett återbesök blev

det redan i november samma år med tal bl a av dåvarande statsministern Carl Gustaf Ekman och sång av operasångaren Conny Molin. Festen ägde rum i Auditorium, en i samband med olympiaden i Stockholm år 1912 ombyggd gasklocka vid Norra Bantorget. Lokalen användes till varieté- och danslokal men också biografen med namnet Vinterpalatset fick sin plats här. Huset revs 1978.

Det ekonomiska resultatet av det besöket blev katastrofalt för Appell. 664 kronors förlust, vilket motsvarar ungefär 15 800 kronor i dagens värde – en icke föraktfull summa ens i våra dagar.

Såväl 1928 som 1929, 1932 och 1933 reste Appellarna till Estland och 1934 kom ÜENÜ på återbesök. Den sista resan gjordes 1938 i samband med att Estland firades sitt 20-årsjubileum som självständig nation.

Andra världskriget härjade i Europa och gjorde resor helt omöjliga, men sedan freden väl proklamerats kunde planer åter få smidas om att ge sig ut i världen. Holland blev det första resmålet 1947 och Appellarna besökte föreningar i såväl Rotterdam som Den Haag och Amsterdam – första resan efter kriget. Deras återbesök lät inte vänta på sig. Redan året därpå hade vi glädjen att få se dem som våra gäster, och redan året därpå var det dags för Appell att på nytt ställa färden till Holland, och denna gång även till Belgien. 1953 företogs den första resan till Bochholt i dåvarande Västtyskland. Det skulle bli många fler kontakter med såväl holländarna som belgarna och tyskarna de kommande åren, både på deras respektive hemmaplaner och som våra gäster i Stockholm.

1966 reste Appell till Vinfestivalen i Dijon, Frankrike och erövrade en stilig

silverpokal. När man ändå var ute och åkte fick också Münster i Tyskland ett besök.

Men nya och kanske lite annorlunda resmål skulle komma: I den tidiga hösten 1979 ställdes kosan till ön Isle of Man i Irländska sjön, i farvattnen mellan England och Irland. Här deltog Appell i en sex dagar lång folkdansfestival med ett intensivt program där uppvisningar varvades med rundresor och sightseeing.

En nordisk kontakt etablerades 1980 med folkdanslaget i Esbo utanför Helsingfors i Finland. Det blev inledningen till ett kanske lite sporadiskt men ändå trevligt utbyte föreningarna emellan.

Sommaren 1983 fick vi besök från Frankrike. En stor grupp om 40 dansare och spelmän från Farandoleurs Cheminots Nimois anlände och med benägen tolkhjälp kunde vi genomföra ett trevligt och omväxlande program, som resulterade i en inbjudan till återbesök, som dock inte kunde förverkligas förrän sommaren 1985

Den verkliga långresan genomfördes på vårvintern 1990. Då gästade Appell det svenska folkdanslaget Linnéa i Sydney, Australien. Många passade på tillfället att ta lite extra ledighet och resa runt till andra platser på denna sida jordklotet.

Under själva jubileumsåret företog Appellarna en resa till den 21:a Folkdansfestivalen i Odoorn i norra Holland. Där samlades ca 600 musiker, dansare och sångare från flera olika europeiska länder som Frankrike, Grekland, Polen och Portugal, men också betydligt mer långväga resenärer från Senegal, Toga och Byak-West Papua. Trots att evenemanget var det regnigaste i festivalens historia och trots att förkylning drabbade flertalet i den svenska truppen, blev resan både lyckad och minnesvärd. För det är ju så, att den som reser har något att berätta.

Givetvis har även våra juniorer packat väskor och ryggsäckar för färder till Ungdomsting, Nordlek eller vanliga utbyesresor med andra ungdomsföreningar både inom landets gränser och till de nordiska grannländerna och Tyskland.

Bondepraktikan – vårt husorgan

I 75 år drygt har vårt husorgan Bondepraktikan varit den förmedlande länken medlemmarna emellan. Här har under årens lopp åtskilliga artiklar skildrat föreningens aktiva liv, men också enskilda medlemmars upplevelser från resor, uppvisningar och annat.

Tidningen utgör ett enastående komplement till de mer korthuggna protokollstexterna när de gäller att beskriva vår långa historia. Förutom berättelser av mer underhållande karaktär, har vi här kunnat läsa allvarliga uppmaningar om ökad aktivitet och större intresse för föreningen och dess arbete. På familjesidan, som tillkom på 1950-talet, har vi kunnat följa Appellarna i lyckliga stunder, men ibland också stannat upp för en minnesruna över någon avlidet medlem.

Frågan om en egen tidning hade säkert diskuterats många gånger under de första åren, men det dröjde ända fram till 1929 innan den såg dagens ljus. *Eric Ström* kom 1929 med idén vid ett styrelsemöte i hans och hustru *Gretas* kök i hemmet på Götgatan 93, men det var *Greta* som kom med lösningen på den stora frågan vad medlemsbladet skulle heta: "Jo, den ska heta *Bondepraktikan*."

Namnet är mycket passande för en förening som värnade om gamla traditioner. *Bondepraktikan* var från början en handbok för bönder, utgiven första gången i Tyskland 1508. Med tiden kom den i de svenska upplagorna att kompletteras med en del väderleksmärken från svensk folktradition. Dessa lever fortfarande kvar och till dem hör t ex uppfattningen om att mycket rönnbär förebådar en sträng vinter.

Det första numret kom lagom till julen och mottogs givetvis med stor entusiasm. I början kom *Bondepraktikan* ut varannan månad men under årens lopp har detta minskat till i regel mellan tre och fem

nummer per år. Alla som arbetat i redaktionen vet hur svårt det är att få spontana bidrag. Det är mycket att böna och be och eget författarskap. Den längsta redaktionsperioden svarar *Inger Lidström* och *Lars-Åke Svenheden* för, när de under 1990-talet svarade för utgivningen under sju år.

Rent tekniskt har mycket förändrats. I början skrevs alla texter på stenciler som kördes i kladdiga maskiner med varierande resultat. Tack vare teckningskunniga medlemmar har textsidorna livats upp med varjehanda illustrationer. En av de främsta i detta sammanhang är förstås *Ragnar Wallman*, som svarat för de överlägset flesta teckningarna i tidningens historia. Än idag, nästan ett kvartssekel efter sin bortgång, använder vi gärna, som i denna jubileumsskrift, illustrationer som bär den välkända signaturen *RW*.

Bara för att vi tycker om gamla traditioner har vi inte tagit avstånd från möjligheterna att utnyttja nya tekniska landvinningar. Texterna i de första årens utgåvor skrevs på maskin och mångfaldigades i spritduplicator. Så småningom kom stenciler där texten skrevs och illustrationer ritades direkt på ett preparerat underlag och som sedan sattes i stencilapparaten som kunde producera stora upplagor till en rimlig kostnad.

I mitten av 1970-talet kom möjligheten att via en sorts brännare, som närmast kan jämföras med dagens scanners, föra över bilder till stencil, och förändringen och möjligheterna kändes oändliga. Idag arbetar redaktionen med datorn som ger nästan obegränsade möjligheter att laborera med typsnitt, textstorlek eller olika dekorativa illustrationer. Med digitalkamera och färgkopiering förfärdigar dagens redaktör, *Carl Gustav Fransén*, en tidning som verkligen visar att *Bondepraktikan* hänger med sin tid. Nog har

Bondepraktikan utvecklats, alltid.
Tradition och teknik i skön förening!

I början av 1970-talet tillfrågades medlemmarna av den dåvarande redaktionen vad man tyckte om sin tidning och vad man ville läsa i den. Enkäten var ett utslag av det tröstlösa tjtatet efter bidrag. Naturligtvis blev svaret att man för allt i världen inte ville vara av med Bondepraktikan. Den

utgjorde en viktig länk mellan förening och medlemmar, inte minst för dem som inte längre var aktiva, men som för den skull inte tappat intresset för sin förening. Det motivet står sig än idag.

Under sin 76-åriga tillvaro har 56 olika redaktionskommittéer sett till att tidningen kommit ut i mer än 220 nummer.

Bondepraktikan

*En Ragnar Wallman-illustration som fungerat som
sidhuvud på åtskilliga nummer av tidningen.*

Inte bara dans....

Det primära för oss som medlemmar i Folkdanssällskapet Appell har förstås varit att dansa, att föra traditioner kring folklig dans och folkdans vidare och inte minst att vid uppvisningar och lekledningar vid mid-sommarfirande och julgransplundringar föra ut kunskapen till vår publik.

Många andra kulturinslag och aktiviteter kommit att berika vår verksamhet. Förutom dansen har också lekar och sånglekar alltid haft ett stort utrymme. Appell var tidigt ute med att blanda upp de lite tyngre kadriljerna med lättare inslag av sånglekar i våra uppvisningsprogram, något som uppskattats både av oss själva och inte minst av vår publik. Inför utlands-resor har det hänt att vi engagerat någon sakkunnig körledare som instruerat oss i de olika stämmorna.

Sången och musiken

Till och från under föreningens långa historia har vi haft egna spelmän och mycket duktiga sådana. De tidigast namngivna var *Anders Soling* och *Hilmer Andersson*, men *makarna Elise och Henry Arnstad*, *Kvintus Söderqvist*, som förresten komponerade en särskilt Appell-marsch, bröderna *Karl-Gustaf och Gunnar Thorén*, *Lennart Stenbäck*, *Fingal Boman* och under de senaste åren *Kjell Rosén* har alla bidragit till att ge trygghet till dansarna.

Gunnar Thorén åtog sig i början av 1970-talet att leda en grundkurs i fiolspel och med sitt lugna sätt lyckades han lära sina adepter att åtminstone föra stråken rent över strängarna. Tyvärr blev Gunnar av hälsoskäl tvungen att lägga fiolen på hyllan för gott och några nya fiolspelmän blev det aldrig av den lilla gruppen.

I slutet av decenniet kom nyckelharpan att gå en renässans till mötes. Dittills hade den mest varit ett kuriöst instrument, hanterat

av att fåtal, med *Erik Sahlström* och *Gösta Sandström* i spetsen. Men fler och fler grupper bildades i den allmänt positiva trend som folkmusik och –dans då befann sig i, och för Appells del startade *Rolf Lidström* en byggkurs för nyckelharpor i slutet av 1970-talet. Lokalen var Högalids folkskola och ett drygt tiotal instrument såg dagens ljus. Några år senare startade en ny grupp och ytterligare ett antal harpor byggdes, bl a av *Marianne Håkansson*, som också såg till att harpan inte bara blev en väggprydnad.

Sången har alltid funnits med i föreningen, och längre tillbaka var *Elsa Bergman och Märta Eriksson* de drivande krafterna. Sång förekom alltid på samkvämen, och sånghäftena hade sin naturliga plats på festborden. När Appellarna begav sig på turné till Tyskland, Belgien och Holland 1974 hade vi dessförinnan flitigt övat in ett antal folkvisor som vi kunde blanda upp dansprogrammen med. *Gerda Dahlström* var instruktör och lyckades med konststycket att lära oss sjunga i tre stämmor. Senare tog *Marianne Wählstam* över träningen och inför jubileumsårets resa till Holland blev *Bodil Ersson* och *Inga-Lill Brunberg Carlsson* de drivande krafterna bakom sångträningen.

Dräkterna

Ett viktigt attribut vid uppvisningar och lekledningar är våra folk- eller sockendräkter. Redan 1920 bildades den första dräktkommittén med syfte att ge råd och anvisningar till medlemmar som vill skaffa egen dräkt. Från 1955 har vi alltid haft en särskilt vald kommitté för dräkt och senare även för slöjd. *Märta Eriksson*, *Kerstin Stellborn* och *Elsa Bergman* hörde till pionjärerna, och samlade med tiden ett digert material med tygprover och sömnadsanvisningar, som tillsammans med duktiga sömmerskors kunskaper och erfarenheter varit till stor nytta för medlem-

marna. Under de senaste 20 åren har i huvudsak *Kerstin Nilsson, Viola Svedberg och Siv Tunberg* svarat för kommitténs arbete och mycket bidragit till medlemmarnas möjligheter att stifta bekantskap med diverse konsthantverkstekniker.

Under senare år har föreningen investerat i anskaffning av ett antal kompletta dräkter för utlåning till medlemmar som ännu inte hunnit skaffa egen dräkt. Men man har också sytt upp scenkläder för att skapa rätt känsla i de dansprogram Appellarna valt att framföra. Att dansa den sirliga Skörde-dansen i kläder inspirerade av den klädsel forna tiders skördefolk hade, ger en extra känsla åt innebörden i dansen.

Slöjd

Många gånger har de kvinnliga medlemmarnas förmåga till olika former av hantverk kommit till användning för att producera vinster till lotterier och annan försäljning – allt i syfte att skapa intäkter till föreningen. Ett exempel på detta är de blå bordsstandar som sömmades och såldes till förmån för lokal- och sommarhemsfonden på 1940-talet. Under senare år har dräkt- och slöjdkommittén i samband med pysselkvällar stimulera medlemmarna att producera många vackra saker som lockat lottköpare.

Men Dräkt- och slöjd har inte bara sysslat med våra dräktraditioner utan genomfört en mängd olika kurser i olika gamla hantverksformer för medlemmarna att pröva på. Växtfärgning, tvåändsstickning, tovnings, bandvävning är bara några exempel på gamla tekniker som Appellarna fått stifta bekantskap med.

Promenader och sport

Redan 1929 bildades den första Promenadkommittén i föreningen. Den hade till syfte att få medlemmarna att röra på sig, vid sidan om dansen. Från 1956 ändrade kommittén namn till Sportkommittén, och fick också under tre år en parallell i Hembygdskommittén, förvaltat av Erik Lundqvist. Den senare övergick efter tre år till Dräktkommittén, och Sportkommittén fortsatte sitt arbete.

Intresset dog ut i slutet av 1970-talet och under åren 1981-85 gjordes ett nytt försök att blåsa liv i sportintresset. Ett syfte var också att försöka få Appellarna att ställa upp i Distriktets trekamp. Det var en förhållandevis stor verksamhet uppdelad på tre grenar: Skidloppning – eller terrängloppning och det saknades snö – simning och orientering och det tävlades i ett flertal klasser, allt från ungdomar till oldboys och oldgirls. Trots att Appell ofta var representerad med någon klass i samtliga grenar nådde vi sällande några lysande framgångar. Juniorerna placerade sig som fyra 1961 och som vinnare 1964. En simtävling i Åkeshovsbadet slutade snöpligt med att båda herrarna seniorer bröt sina respektive lopp. Den verkliga entusiasten och försvararen av Appells färger var *Wendel Södervall*, som långt upp i åren tävlade, ofta som helt ensam i sin klass, i både skidor och orientering.

Sportkommittén tog dock initiativ till många andra trevliga aktiviteter. Bilorientering, som allmänt var mycket populärt i en tid när bensinpriset var en bråkdel av dagens, och vandring i tyresta-skogarna ute i Haninge, gemensamma resor till Hälsingehambon och stadsvandringar men också gökottor och kanotpaddling är exempel på aktiviteter som lockade många deltagare.

Sommarhemmet och den egna lokalen - eviga drömmar

Många av oss Appellare som varit med i några år, har ofta hört de ännu äldre med liv och lust berätta om de fantastiska åren på Vikdalen. Alla samkväm och fester, men också om hårt arbete och pengabekymmer. Men mest om glädje och samhörighet.

Drömmen om det egna sommarhemmet tycks vara nästan lika gammal som Appell i sig själv. I början var ju de flera medlemmarna hämtade ur godtemplarleden och med de kontakterna kunde man redan åren 1908 och 1909 utnyttja ett av godtemplar-rörelsen förhyrt sommarhem vid Fridhem i nuvarande Mälarhöjden, där också möjligheter till uppvisningar fanns.

Några år senare, närmare bestämt somrarna 1913 och 1914, hade några inom föreningen slagit sig samman och hyrt en stuga ute på Värmdölandet, vid Kummelnäs. Den blev naturligtvis målet för många utflykter. Första världskriget förändrade vardagen på många sätt och tankarna på ett sommarhem fick vila några år – men de fanns där! Kommitterade och arbetsgrupper tillsattes som konstaterade att ett köp av ett hus var omöjligt med tanke på föreningens skrala kassa, men att hyra var ju en annan sak.

På våren 1920 vandrade Appellarna för första gången ut till Vikdalen i Nacka, mitt emot Djurgårdslandet, och den stora trävilla som under flera år skulle utgöra ett fritidsnöje och sommarviste för medlemmarna. Den första anblicken av husets innandöme gjorde ingen glad. Huset innehöll dussinet rum, tre kök, oanade mängder damm och smuts och allt, till synes, sammanhållet av otaliga spindelnät som konstfärdigt fjättrade väggar vid golv och fönster i karmar. Det var bara att gripa tag i städredskapen och påbörja rengöringen. När väl smutsen var borta visade

det sig att huset bjöd på flera vackra rum med välbevarade tapeter och smakfull målning.

Men även utvändigt krävdes krafttag! I skorstenen var det täppt och vattenpumpen gav endast ifrån sig ett stönande. Gräsmattorna var täckta med fjolårslöv, staketen saknade de flesta spjalorna och dörrarna var skeva. Det gällde att göra så mycket som möjligt själv. Hyran första året var 900 kronor och var och en som ville utnyttja huset fick betala 25 kronor. Uppvisningar och frivilliga bidrag fyllde på, men föreningskassan fick ändå bistå med 500 kronor.

Vikdalen blev under de år det förhyrdes ett kärt resmål för Appellarna. Otaliga var de fester som anordnades här både för de egna medlemmarna och för gästande inhemska och utländska föreningar. Redan första sommaren kunde man välkomna en grupp danskar som gästade Stockholm för den stora folkdansfestivalen. Många möten var förlagda hit och kombinerades med både sång och dans. Medlemsskaran ökade, även om en del blev Appellare mer för sommarhemmets skull än för folkdansens.

1921 kostade villan hela 2000 kronor i årshyra vilket motsvarar i dagens penningvärde nästan 35 000 kronor. Även om man under några år lyckades förhandla ned priset frestade detta hårt på föreningens och de enskilda medlemmarnas kassor. Det var efterkrigstid och det rådde stor arbetslöshet och man kan lätt sätta sig in i att en del av de träffar som skedde ute på Vikdalen inte bara var glada och trivsamma. 1926 bestämde man sig för att säga upp kontraktet och med det försvann både entusiasm och en del medlemmar.

Tanken att skaffa någon form av sommarhus för vila och rekreation var något som

drevs i många föreningar under den här tiden. Kulturella Folkdansgillet, KFG, byggde 1922 sitt Solsäter ute i Tyresö, Söderskolans Elevförbund köpte 1923 Trädgårdstorp ute i Tullinge, det som sedan 1961 drivs vidare i Botkyrka Hembygds gilles regi, och med tiden byggde Slättergillet Slättringe, ute på Ingarö.

Saknaden efter Vikdalen var stor hos många Appellare. Sommarhemmet blev målet för Appellarnas längtan efter ombyte till den strävsamma vardagen – kanske också till trångboddhet i bostäder som ännu saknade de faciliteter som vi idag tar för givna. Från 1919 var arbetstiden, åtminstone inom industrin, reglerad till 48 timmar, men för alla gällde att arbetsveckan hade sex dagar. Det skulle ännu dröja 18 år innan den första svenska semesterlagen kom till, vilken gav de anställda två veckors betald ledighet per år, och nästan drygt 50 år innan femdagarsveckan fullt ut infördes på svensk arbetsmarknad.

För de allra flesta, och i synnerhet de unga, var tanken på ett eget sommarställe helt utom räckhåll. Därtill var inkomsterna för de flesta för små och tiderna för osäkra. 1920-talet bjöd på arbetslöshet och depression, Krüger-kraschen under tidigt 30-tal innebar ruin och katastrof för många och de första åren på 1940-talet präglades helt av andra världskriget. Inte konstigt att drömmen om en gemensam tillflyktsort kunde hållas vid liv, längtan efter en plats där man kunde få dra sig undan vardagens bekymmer och få tillfälle att vara tillsammans med människor med vilka man kunde dela intresse.

Åren gick och många medlemmar ansåg att ett nytt sommarhem skulle vara det som skulle tillföra ny inspiration till föreningen. Flera objekt undersöktes, men många var i så eländigt skick att det skulle krävas mycket pengar och arbete att få dem i ordning. Men 1942 föll ögonen på ett ställe i Lännersta, ute på Värmdö. Här gällde det

att handla snabbt och ägaren accepterade att hyra ut stället för 1100 kronor fram till oktober. Nära 18 000 kronor i hyra med dagens mått mätt, vilket fortfarande var mycket pengar – världen stod mitt i ett nytt krig, som naturligtvis påverkade även oss. Men entreprenörerna i skaran upptäckte en väsentlig tillgång – en dansbana, en kiosk och en stor veranda. Givetvis behövdes en del upprustning, men detta borde ju kunna ge inkomster till hyran och kanske ett litet överskott till föreningskassan?

Under hela sommaren, varje lördag och söndag, stod Appellarna beredda att bjuda lännerstaborna och andra på musik och dans, hembakat bröd och kaffe, som var så gott som surrogatet tillät. Till midsommar och vid den avslutande höstfesten anordnades lite extra förströelse i form av tombola, pilkastning och skjutbana. Tyvärr blev inte det ekonomiska utbytet vad man hade hoppats på. Därtill var sommaren för regnig. Inte blev det bättre följande sommar, som också blev den sista. Helt oväntat såldes fastigheten exekutivt och dansbanan revs.

Drömmen om att på nytt ha en tillflyktsort för helger och lediga stunder hängde envist kvar och 1947 bildades Sommarhemsfonden. Då och då under årens lopp dök olika objekt upp men förkastades av olika skäl. En liten fin stuga i Ådran, Huddinge, hyrdes under några sommar på 1950-talet, men det blev också det sista. Men ända in på 1970-talet arbetade otaliga kommittéer med att försöka hitta vägar att finansiera ett köp eller hyra och många är de objekt som vänts och vridits på vid kvartalsmötena.

Men tiderna förändras, och med dem behoven.

När 1950-talet inträdde med ständigt förbättrade villkor i form av utökad semester, kortare arbetstid och högkonjunktur, skapades också möjlighet för fler att själv förverkliga drömmar om omväxling i till-

varon. Det kunde vara en bil, en utlandsresa eller kanske till och med ett eget sommarnöje. Den gamla drömmen om ett föreningsägt sommarhem bleknade allt mer och den varje år valda kommittén kom med tiden att kallas Lokal- och sommarhemskommitté. Vid årsmötet i december 1984 togs beslutet att kommittén skulle upphöra och de fonderade medlen på drygt 18 000 kronorna skulle överföras till Utrustningsfonden.

Nu är alla de medlemmar som var med på den legendariska Vikdalen-tiden borta, men nog måste man fascineras av vilken kraft det ligger i det gemensamma arbetet mot det gemensamma målet! Det är det nog många av oss, som inte var med i vare sig Vikdalen eller Lännersta, som kan instämma i.

Julidansen

*Det fanns på ön en sjöbod
låg i tak men stor och präktig
Under taket bjälkar
Ladusvalor hade funnit dem beboeliga
De hade redan ungar*

*En kväll i juli var det dans därinne
Musik av spelmän: dragspel och fioler
Det stampades och tjoades
Kvällen var ljus De stackars svalorna
vana att jaga tills det mörknade
låg skärrade och skylde ungarna
men måste ut till slut för födans skull*

*Ungarna gapade stort och rött som vanligt
Var de berörda av ståhejet?
Blev det normala svalbarn av dem
eller blev de psykiskt störda?*

Det fick vi aldrig veta

Gyrit Strand Lundqvist

2005 – har Appell en framtid?

Vi har tidigare i den här skriften kunnat konstatera att intresset för föreningslivet i gemen har minskat kraftigt sedan 1990-talet. Att lära sig dansa folkdans har för många av de barn och ungdomar vi lyckats rekrytera till kursverksamheten bara varit en aktivitet i raden av många som man ägnat en termin åt att ”pröva på”. Men att därifrån gå till att bli medlemmar, en förening trogen, tycks steget gigantiskt. Och då ska vi inte tala om kravet på delaktighet i föreningsarbetet. Många studier av synen på föreningsliv hos unga idag visar också på att man gärna är med i virtuella föreningar där kontakten sker via internet, medan de traditionella föreningarna knappast lockar. Det är lite svårt att lära folk- och gillesdanser via nätet.....

Idag har Folkdansringen Stockholm ca 2700 medlemmar fördelade på 38 föreningar. Med enkel matematik kan vi konstatera att det genomsnittliga antalet medlemmar per förening är 71. Flertalet av föreningarna har inte längre någon barn- eller ungdomsverksamhet, vilket tydligt påverkar ekonomin både för den enskilda föreningen och för Ringen. Det sjunkande medlemstalet skapar också oro på riksnivå. På vårens ordförandekonferens, där förslag för åren 2007-2011 diskuterades, fanns tydliga förslag om neddragningar och organisationsförändringar.

En klen tröst i detta är möjligen att Appell och andra folkdansföreningar delar den här situationen med många andra föreningar inom andra områden, också inom idrotten. Visserligen söker sig många unga till idrottsrörelsen, inspirerade av att svenska idrottsfenomen går från klarhet till klarhet. Men även här skiftar intressen och kampen om de offentliga resurserna hårdnar.

I takt med minskade resurser hos kommuner och landsting, minskar också de förut så rundhända bidragen till föreningsliv och folkbildning i den ena vågskålen. I den

andra vågskålen läggs ökade hyreskostnader och utgifter för, i Appells fall, instruktörer och spelmän. Ändrade skatteregler utgör också ett hot.

För att balansera vågskålarna måste kanske medlemsavgifter höjas, men även här finns det en gräns. Trots att man varit medlem länge och haft stort utbyte och mycket roligt under sin aktiva tid, finns en ändå en begränsning för hur mycket den enskilde är beredd att bidra med.

Många aktiva medlemmar bor utanför tullarna och de ständigt ökande bensinpriserna är också ett hot. Försöksverksamhet med vägtullar som införs vid årsskiftet 2006 – vilken effekt får den, i synnerhet om den politiska makten bestämmer att försöket ska permanentas?

För att förbättra intäktssidan krävs inkomstbringande uppvisningar och lekledningar, och här har Appell varit en mycket framgångsrik – och uppskattad – arrangör av midsommarfestligheterna i Vita Bergsparken. Gamla traditioner från 1940-talets början, då Appell stod för sommarverksamheten kring dansbanan i Lännersta i Nacka, har väckts till liv. Men räcker inkomsterna för ständigt stigande utgifter?

För Appells del måste man konstatera att medelåldern inom föreningen är ganska hög och frågan blir därför oundviklig hur länge vi rent fysiskt kan fortsätta vår verksamhet utan påfyllnad av yngre krafter.

Att se så pessimistiskt på framtiden känns tungt men också realistiskt. Kanske kan vi hoppas på ett nytt uppsving för intresset för äldre traditioner både inom dans musik och konsthantverk. Pendeln slår ju alltid fram och tillbaka, om än ibland i en mycket långsam takt. En stilla förhoppning är att den ska hinna ändra riktning innan det är för sent.

Källor

Tidigare minnesskrifter

- * Folkdanssällskapet Appells Minnesskrift 1905-1925
- * Folkdanssällskapet Appell 1905-1955
- * Bondepraktikan Jubileumsnummer 1905-1945
- * Bondepraktikan Jubileumsnummer 1905-1965

Otryckta källor

Protokoll och verksamhetsberättelser

Tryckta källor

- * Nationalencyklopedin, band 1 sid 465, Bra Böcker (Höganäs 1989)
- * Nationalencyklopedin, band 3 sid 165, Bra Böcker (Höganäs 1990)
- * Nationalencyklopedin, band 6 sid 462-463, Bra Böcker (Höganäs 1991)
- * Nationalencyklopedin, band 15 sid 103, Bra Böcker (Höganäs 1994)
- * Nationalencyklopedin, band 16, sid 357, Bra Böcker (Höganäs 1995)

- * Lindorm Erik: Ny svensk historia – Oscar II och hans tid, sid 458-479 (Stockholm 1934)
- * Ling Jan (red): Folkmusikboken, kapitel 8: "Ett nyår för svensk folkmusik" – om spelmansrörelsen av Ville Roempke, Bokförlaget Prisma (Arlöv 1980)
- * Jubileumsskrift utgiven med anledning av Stockholms Distrikts 50-åriga verksamhet 1919-1969 (Stockholm 1969).
- * Hasselblad Björn: Stockholmskvarter. Vad kvartersnamnen berättar. AWE/Gebers (Lund 1979)

Illustrationer

Samtliga illustrationer i skriften är tecknade av *Ragnar Wallman*. Fram- och baksidesbilderna är hämtade från hyllningsadresser till Eric Bergman (1945) och Astrid Törnqvist (1963) när de kallades till hedersledamöter i Appell